वदन्ति' जराहेतुं आहुः। केनचिदाहारविशेषेण महमा अति-पलितत्वप्राप्तिरित्याहुरायुर्वेदे प्रसिद्धिः। अन्नमेवेन्द्रियवृद्धि-द्वारा 'प्रजानां', 'प्रजननं' उत्पादकं, 'आहुः'॥

अथ हविष एव विकल्पितामन्यां पुरोऽनुवाक्यामाह। "मो-घमन्नं विन्दते अप्रचेताः। सत्यं ब्रवीमि वध इत्स तस्य। नार्य-मणं पुष्यति नो सखायं। केवलाघो भवति केवलादी" इति। योऽयम् 'अप्रचेताः' प्रकृष्टज्ञानरहितः, 'मोघं' व्यर्थमेव, 'अन्नं', 'विन्दते' लभते। तदेतत् 'सत्यं ब्रवीमि', न केवलं वैयर्थ्यं किन्तु 'सः' अयमदत्तोऽन्नपदार्थः, 'तस्य' दानरहितस्य पुरुषस्य, 'वध इत्' वध एव, वधश्च बाधकमेवेत्यर्थः। तत्र वैयर्थ्यन्तावत् स्पष्टीक्रियते, योऽयमदाता सोऽयमन्नेनार्यमादिकं देवं 'न पुष्यति', अग्नावाहुत्यभावात्। 'सखायं' अतिथ्यादिरूपं मनुष्यं, 'न पुष्यति', दानाभावात्। अतः परलोकेऽनुपयोगेन वैयर्थ्यं बधहेतुत्वं स्पष्टीक्रियते। 'केवलादी' केवलं भुङ्क्ते न तु ददाति, सोऽयं 'केवलाघः', 'भवति'; पापमेव सम्पादयति न तु किञ्चिदपि पुण्यं, सोऽयं वध एव, नरकहेतुत्वात्॥

अथ हविषो विकल्पितां याज्यामाह। "अहं मेघ स्तनयन् वर्षन्नस्मि। मामदन्त्यहमद्मन्नमन्यान् [२] अहꣳ सदमृतो भवा-मि। मदादित्या अधि सर्व्वे तपन्ति" इति। योऽयं 'मेघः', 'स्तनयन्' गर्ज्जन्, 'वर्षंश्च', वर्त्तते, सोऽयं मेघोऽपि 'अहं' अन्नदेवः, 'अस्मि'। अग्नौ हुतस्यान्नस्य मेघरूपेण परिणत-त्वात्। अत एव स्मर्य्यते, अग्नौ प्रास्ताहुतिः सम्यगादित्यमु-